

Verlegenheid als kracht

In De Meern staat de Metaalkathedraal. Ooit een neogotische kerk, later gebruikt als metaalfabriek en nu een cultureel centrum. Deze zomer gekozen als locatie voor een voorvertoning van de voorstelling *ANGST* door Podium T. U moet zich een kale fabriekshal voorstellen, maar gevormd als kerk – een bizarre, ongekennde combinatie.

Toen ik de aanwezigen welkom mocht heten, stelde ik mij voor welke indruk het gebouw op de bezoekers gemaakt zou hebben bij binnenkomst. Het stond voor mij vast dat het indruk gemaakt zou hebben want, ik schreef het al, de Metaalkathedraal is ongekend. Sommigen zouden geschrokken gedacht hebben: Tjee, dit lijkt wel het decor van een griezelfilm. Anderen zouden direct opwinding hebben gevoeld, want wat een fantastisch feest zou je hier kunnen geven. Zo kleurt ons temperament wat we zien.

Velen van u kennen het temperamentsverhaal. Sommigen zijn voorzichtig uitgevallen, anderen meer avontuurlijk. De eerste groep is ruimschoots vertegenwoordigd in de Angst, Dwang en Fobie stichting. Het zijn de mensen die zichzelf als verlegen ervaren. Niet zo gemakkelijk het woord nemen, maar van alles denken wanneer een brutaler uitgevallen type hoog van de toren blaast. Verlegen mensen hebben de neiging te denken dat zij minder presteren dan hun meer zelfverzekerde groepsleden. Ik heb goed nieuws voor verlegen mensen.

In dezelfde zomer hoorde ik een lezing van de Groningse dieronderzoeker Jaap Koolhaas. Hij bestudeert al jarenlang het temperament bij dieren. Varkens bijvoorbeeld. Bij dat onderzoek gebruikt hij een T-vormig labirint. In de linkerarm daarvan staat voedsel. Wanneer het varken wordt losgelaten, draaft het hongerig op het voedsel af. Dan zet de onderzoeker een emmer voor het voedsel. Iets onbekends. Een verlegen varken schrikt, snuffelt aan de emmer, loopt weer terug, kijkt opnieuw, en gaat tenslotte heel voorzichtig de emmer voorbij, op weg naar het voedsel.

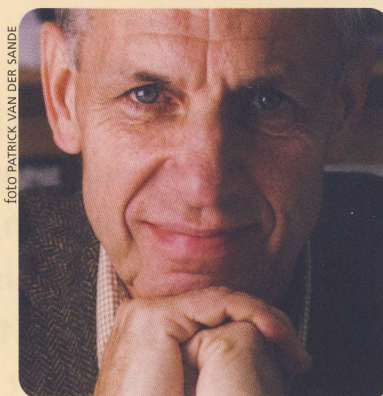

FOTO PATRICK VAN DER SANDE

Een brutaal varken doet niet zo moeilijk. Die zwiept direct de emmer uit de weg en rent door naar het voedsel. Maar dan. De onderzoeker plaatst nu het voedsel in de rechterarm. Het brutale varken holt naar de bekende plek links, vindt niks en kan niets beters verzinnen dan weer terug te hollen naar het beginpunt om daarna weer naar links te gaan. Hij kan het niet geloven: weer geen voedsel. Dan maar weer terug en opnieuw proberen. Het verlegen varken daarentegen gaat direct verder zoeken, wanneer het links bot vangt. Veel eerder dan het brutale varken heeft het rechts voedsel gevonden.

De boodschap is duidelijk. In een voorspelbare wereld doen de brutalen het goed. Zij weten hoe het zit en handelen zelfverzekerd en dominant. Verlegenen laten zich opzij zetten door de brutalen. Maar wanneer er veranderingen zijn, kunnen brutalen niet gemakkelijk omschakelen. Zij wisten hoe de wereld in elkaar stak en de wereld moet zich daaraan houden. Zij waren immers de baas. Verlegenen gaan daar niet van uit en kunnen zich daardoor veel beter aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Zij bereiden nieuwe wegen. Voorzichtig, dat wel, maar wel nieuw. Wanneer de weg er is, ja, dan zijn de brutalen er om er donderend overheen te rennen. Als verlegenen een beetje slim zijn, en vaak zijn ze dat, lachen ze van binnen die brutalen een beetje uit.